

प्रदेश लोक सेवा आयोग, कर्णाली प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवा र स्थानीय सेवाको स्वास्थ्य सेवा, आयुर्वेद समूह, सहायकस्तर पाँचौं तह, कविराज पदको खुला,
अन्तर तह र आन्तरिक अन्तर समूह प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम र परीक्षा योजना

पाठ्यक्रमको रूपरेखा: यस पाठ्यक्रम योजनालाई दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ।

परीक्षाको चरण	परीक्षाको किसिम	पूर्णाङ्क
प्रथम चरण	लिखित परीक्षा (Written Examination)	२००
अन्तिम चरण	कम्प्युटर सीप परीक्षण (Computer Skill Test)	१०
	अन्तर्वार्ता (Interview)	३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

१. प्रथम चरण: लिखित परीक्षा (Written Examination)

पूर्णाङ्क: २००

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्नसंख्याxअङ्क	समय
प्रथम	सामान्य ज्ञान र सार्वजनिक व्यवस्थापन (General awareness & Public management)	१००	४०	वस्तुगत (Objective)	बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQs)	२०x२=४०	४५ मिनेट
	सेवा सम्बन्धी ज्ञान (Service Based knowledge)					३०x२=६०	
द्वितीय	प्राविधिक विषय (Technical Subject)	१००	४०	विषयगत (Subjective)	छोटो उत्तर लामो उत्तर	१२x५=६० ४x१०=४०	२ घण्टा १५ मिनेट

२. अन्तिम चरण: कम्प्युटर सीप परीक्षण र अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क: ४०

पत्र/विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली
कम्प्युटर सीप परीक्षण (Computer Skill test)	१०	प्रयोगात्मक (Practical)
अन्तर्वार्ता (Interview)	३०	मौखिक (Oral)

द्रष्टव्य:

- यस पाठ्यक्रम योजनालाई प्रथम चरण र अन्तिम चरण गरी दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ।
- प्रश्नपत्रको भाषा नेपाली वा अङ्ग्रेजी वा नेपाली र अङ्ग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ।
- परीक्षाको भाषा नेपाली वा अङ्ग्रेजी अथवा नेपाली र अङ्ग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ।
- खुला र समावेशी समूहको एउटै प्रश्नपत्रबाट परीक्षा सञ्चालन हुनेछ।

५. प्रथम पत्र र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ। दुवैपत्रको परीक्षा एकैदिनमा वा छुट्टाछुट्टै दिनमा लिन सकिनेछ।
६. वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नहरूको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ। तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन।
७. बहुवैकल्पिक प्रश्नहरू हुने परीक्षामा मोबाईल फोन, स्मार्ट वाच, क्याल्कुलेटर जस्ता सामग्रीहरू प्रयोग गर्न पाइने छैन।
८. विषयगत प्रश्नहरूको हकमा तोकिएको अङ्कमा एउटा लामो प्रश्न वा एउटै प्रश्नका दुई वा दुई भन्दा बढी भाग (Two or more parts of a single question) वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरू (Short notes) सोध्न सकिनेछ।
९. परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या, अङ्क र अङ्कभार यथासम्भव सम्बन्धित पत्र/विषयमा दिईए अनुसार हुनेछ।
१०. विषयगत प्रश्न हुने पत्र/विषयका प्रत्येक भाग/खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन्। परीक्षार्थीले प्रत्येक भाग/खण्डका प्रश्नहरूको उत्तर सोही भाग/खण्डको उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ।
११. यस पाठ्यक्रम अनुसारका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगावै संशोधन भई कायम रहेका विषयवस्तुलाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ।
१२. प्रथम चरणको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र अन्तिम चरणको कम्प्युटर सीप परीक्षण र अन्तर्वार्तामा सम्मिलित गराइनेछ।
१३. प्रथम चरणको लिखित परीक्षाको प्राप्ताङ्क, अन्तिम चरणको कम्प्युटर सीप परीक्षण र अन्तर्वार्ताको प्राप्ताङ्कको आधारमा अन्तिम परीक्षाफल प्रकाशित गरिनेछ।
१४. यस भन्दा अगाडि लागू गरिएको माथि उल्लेखित सेवा, समूहको पाठ्यक्रम खारेज गरिएको छ।
१५. पाठ्यक्रम लागू हुने मिति: २०८१।०९।२२

प्रदेश लोक सेवा आयोग, कर्णाली प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवा र स्थानीय सेवाको स्वास्थ्य सेवा, आयुर्वेद समूह, सहायकस्तर पाँचौं तह, कविराज पदको खुला,
अन्तर तह र आन्तरिक अन्तर समूह प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र (Paper I): सामान्य ज्ञान र सार्वजनिक व्यवस्थापन तथा सेवा सम्बन्धी ज्ञान

भाग (Part I):

सामान्य ज्ञान र सार्वजनिक व्यवस्थापन

(General awareness & Public management)

Section -A (१० प्रश्न × २ अङ्क= २० अङ्क)

१. सामान्य ज्ञान (General Awareness)

- १.१. नेपालको भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक स्रोत र साधनहरू
- १.२. कर्णाली प्रदेशको ऐतिहासिक, सांस्कृतिक र सामाजिक अवस्था सम्बन्धी जानकारी
- १.३. कर्णाली प्रदेशको आर्थिक अवस्था र चालु आवधिक योजना सम्बन्धी जानकारी
- १.४. मानव जीवनमा प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने विज्ञान र प्रविधिका महत्त्वपूर्ण उपलब्धिहरू
- १.५. जैविक विविधता, दिगो विकास, वातावरण प्रदूषण, जलवायु परिवर्तन र जनसङ्ख्या व्यवस्थापन
- १.६. नेपालको संविधान (भाग १ देखि भाग ५ सम्म र अनुसूचीहरू)
- १.७. संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको शासन व्यवस्था सम्बन्धी जानकारी
- १.८. संयुक्त राष्ट्र संघ, सार्क, बिमस्टेक सम्बन्धी जानकारी
- १.९. राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय महत्त्वका समसामयिक गतिविधिहरू

Section –B

(१० प्रश्न × २ अङ्क= २० अङ्क)

२. सार्वजनिक व्यवस्थापन (Public management)

- २.१. कार्यालय व्यवस्थापन
 - २.१.१ कार्यालय: परिचय, महत्त्व, कार्य र प्रकार
 - २.१.२ सहायक कर्मचारीका कार्य र गुणहरू
 - २.१.३ कार्यालय स्रोत साधन: परिचय र प्रकार
 - २.१.४ कार्यालयमा सञ्चारको महत्त्व, किसिम र साधन
 - २.१.५ कार्यालय कार्यविधि: पत्र व्यवहार, दर्ता र चलानी, फाइलिङ, परिपत्र, तोक आदेश, टिप्पणी लेखन
 - २.१.६ अभिलेख व्यवस्थापन
- २.२. प्रदेश निजामती सेवा ऐन र स्थानीय सेवा ऐनमा भएका व्यवस्थाहरू
 - २.२.१ निजामती सेवाको गठन, संगठन संरचना, पदपूर्ति गर्ने तरिका र प्रक्रियाहरू
 - २.२.२ कर्मचारीको नियुक्ति, सरुवा, बढुवा, विदा, विभागीय सजाय र अवकाश
 - २.२.३ कर्मचारीले पालना गर्नुपर्ने आचरण, नैतिक दायित्व र कर्तव्यहरू
- २.३. सार्वजनिक सेवा प्रवाहको अर्थ, सेवा प्रवाह गर्ने निकाय, तरिका र माध्यमहरू
- २.४. मानव अधिकार, सुशासन र सूचनाको हक सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- २.५. सार्वजनिक वडापत्र
- २.६. कानूनी शासन र कर्मचारीतन्त्र

भाग (Part II):

सेवा सम्बन्धी ज्ञान (Service Based Knowledge)

(३० प्रश्न × २ अङ्क = ६० अङ्क)

१. मौलिक सिद्धान्त

- १.१. आयुर्वेद अवतरण, संहिताकाल, बौद्धकाल, मल्लकाल
- १.२. नेपालमा आयुर्वेदको विकासक्रम
- १.३. पुरुष, प्रकृति, पंचमहाभूत पदार्थहरूको ज्ञान
- १.४. शारीरिक दोष (भेद, स्थान, गुण, कर्म, क्षयवृद्धिको ज्ञान) त्रिगुण, धातु, उपधातुको ज्ञान

२. शरीर रचना तथा क्रिया विज्ञान

- २.१. शरीर रचना र क्रियागत ज्ञान, अस्थिपञ्जर, मांशपेशी, श्वासप्रश्वास, पाचन, रक्तसञ्चार, उत्सर्जन, प्रजनन प्रणाली, अन्तःस्रावी ग्रन्थी, सन्धि, नाडी प्रणालीहरूको ज्ञान।
- २.२. ओज, मल, मर्म, सिरा, धमनी, आशय, कोष्ठ, त्वचा, स्नायु, स्रोत र कोषहरूको ज्ञान

३. द्रव्यगुण विज्ञान

- ३.१. परिभाषा, प्रयोजन, पदार्थ, रस, गुण, वीर्य, विपाक, प्रभाव, पञ्चभौतिक विशेषता, औषधिको संग्रह, संरक्षणको ज्ञान, कर्महरूको ज्ञान।
- ३.२. पारिभाषिक शब्दहरू, संस्थानिक कर्म, गण घटक, आधुनिक औषधि विज्ञानको सामान्य ज्ञान
- ३.३. निम्न द्रव्यहरूको रस, गुण, वीर्य, विपाक, प्रभाव, प्रयोज्य अंग र आमयीक प्रयोगको ज्ञान:
अपामार्ग, अर्जुन, अशोक, अश्वगन्धा, अतिविषा, अश्वत्थ, अस्थिसंहारी, अर्क, अहिफेन, आमलकी, आर्द्रक, आरग्वध, इसवगोल, उशीर, उदुम्बर, एरण्ड, एलाद्वय, कण्टकारी, कटुफल, कम्पिल्लक, कटुकी, कपिकच्छु, काँचनार, किराततित्त, कुटज, कुमारी, कुष्ठ, कुपिलु, करवीर, कुलत्थ, कुष्माण्ड, कासमर्द, गुञ्जा, धत्तुर, भल्लातक, वर, वत्सनाभ, सर्पगन्धा, खदिर, गुग्गुलु, गुडूची, गोक्षुर, चक्रमर्द, चित्रक, जातिफल, जीरक, तालिसपत्र, तुलसी, दारुहरिद्रा, द्रोणपुष्पी, धातकी, निम्ब, पलाश, पारिजात, पाषाणभेद, पिप्पली, पुनर्नवा, बाकुची, बिल्व, बिभितक, भृंगराज, भूम्यामलकी, मंजिष्ठा, मरिच, मण्डुकपर्णी, मुस्तक, यवानी, यष्टिमधु, रसोन, रास्ना, रुद्राक्ष, रोहितक, वचा, वरुण, वासक, विडंग, विदारीकन्द, शटी, शतावरी, शिग्रु, शिरीष, श्योनाक, शाल्मली, सप्तपर्ण, हरिद्रा, हरितकी, त्रिवृत्त, जटामासी, चन्द्रशूर, जाती, तिल, देवदारु, दूर्वा, द्राक्षा, धान्यक, बला, बबूल, बर्बरी, बृहती, मुशली, मेथिका, लज्जालु, वट, शुण्ठी, सारिवा, दमनक (तितेपाती), सतुवा, पदमचाल, पाँचऔले, केशर, मुसली, सुगन्धवाल, याशागुम्बा, बायोजडी, घोडमर्चा र गन्नाइनो

४. रस शास्त्र तथा भैषज्य कल्पना

- ४.१. परिभाषा प्रकरण, खनिज, महारस, रस, उपरस, रत्न, उपरत्न, धातु, उपधातु, सुधावर्ग, विष, उपविषहरूको शोधन सम्बन्धी ज्ञान
- ४.२. औषधि कल्पना, पंचविध कषाय कल्पना, चूर्ण, वटी, अवलेह, आसव, अरिष्ट, तैल, घृत, मलहम आदिको कुशल निर्माण प्रकृया, प्रयोग, मात्रा, प्रयोग अवधिको ज्ञान
- ४.३. आयुर्वेद औषधिहरूको शास्त्रिय गुणस्तर जाँच विधि

५. सामुदायिक चिकित्सा

- ५.१. स्वास्थ्य परिभाषा, स्वास्थ्य शिक्षा, प्राथमिक स्वास्थ्य, वातावरणीय स्वास्थ्य, खोप, परिवार नियोजन, मानस स्वास्थ्य, दुर्व्यसन, जल, फोहरमैला, Vital Statistics, जनसंख्या अध्ययन, पोषण, Carbohydrate, Protein, Fat, Vitamin, खनिज, लवण, कुपोषणजन्य, व्याधिहरू
- ५.२. निम्न सरुवा रोगहरूको परिचय, संक्रमण, लक्षण र उपचार व्यवस्था:
बिफर (Smallpox), ठेउला (Chickenpox), दादुरा (Measles), हाँडे/कर्णमूलशोथ (Mumps), भ्यागुते रोग (Diphtheria), धनुष्टकार (Tetanus), लहरेखोकी (Whooping Cough), पोलियो/अङ्गघात (Poliomyelitis), सन्निपात ज्वर (Typhoid), मण्तिष्क ज्वर (Meningitis), क्षयरोग/राजयक्ष्मा (Tuberculosis), कुष्ठरोग (Leprosy), यकृतशोथ

(Hepatitis), विषमज्वर (Malaria), आउँ (Amoebiasis), कालाज्वर (Kalaazar), क्षीपद (Filaria), दाद/दद्रु (Ringworm), गण्डुस्पदक्रिमी (Roundworm), स्फितक्रिमी (Tapeworm), चूर्ना (Pinworm), अड्डुसे जुका (Hookworm), हैजा (Cholera), अतिसार (Diarrhoea), अलर्कविष (Rabies), लुतो/पामा (Scabies)

५.३. राष्ट्रिय स्वास्थ्य कार्यक्रममा आयुर्वेदको भुमिका

५.४. आयुर्वेद सूचना प्राणाली, आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम र सूचांक

६. शल्य

६.१. यन्त्र, शस्त्र, व्रणशोफ, विद्रधि, सद्योव्रण, अष्टविधशस्त्र कर्म, रक्तावसेचन, क्षारकर्म, अग्निर्कर्म, दग्ध, अर्श, भगन्दर, दुष्टव्रण, परिकर्तिका, मूत्राशमरी, बाताष्टीला, भग्न, वृद्धि, रक्तस्राव, शूल (Acute Abdomen) हरुका कारण, लक्षण, उपद्रव, चिकित्सा, बन्धन, Catheter, डूस (Douch), Ryle's Tube को ज्ञान

६.२. शल्यमा प्रयोग हुने यन्त्र शस्त्रहरु एवं तिनिहरुको निर्जिवीकरण (Sterilization) विधिको ज्ञान

७. शालाक्य

७.१. नासारोग, शिरोरोग, मुखरोग, कर्णगत रोग, नेत्रगत रोगहरुको संख्या, लक्षण एवं सामान्य चिकित्सा

८. कौमारभृत्य स्त्री तथा प्रसूति रोग

८.१. स्त्रीरोग परिभाषा, ऋतु सम्बन्धी विकार, श्वेतप्रदर, योनिव्यापद, गर्भाशयभ्रंस, वन्ध्यत्व, स्तनविद्रधि, गर्भ, गर्भिणी व्यवस्था, गर्भव्यापद, गर्भिणी व्याधिहरु, प्रसव विज्ञान, प्रसवव्यापद, सूतिकाकाल, मातृशिशु कल्याणबारे ज्ञान

८.२. नवजात शिशु परिचर्या, स्तन्य प्रकरण, आहार, वृद्धिविकास, खोप, कुपोषणजन्य व्याधि, नाभीतुण्डी, नाभीपाक, दन्तोद्रेदकालीन व्याधि, बालातिसार, क्षीरालसक, गुदपाक, गुदभ्रंस, कुकुणक, पारिगर्भिक, प्रतिश्याय, श्वास, कास, कामला, मुखपाक, कृमि, शैशवीय पक्षाघातहरुको निदान, लक्षण, सामान्य चिकित्सा, बालग्रहबारे ज्ञान

९. स्वस्थवृत्त तथा प्राथमिक उपचार

९.१. स्वस्थवृत्त ज्ञान: दिनचर्या, धारणीय, आधारणीय वेग, भोजन, हिताहिताहार, पर्यावरण, त्रिविध उपस्तम्भ, ऋतुचर्या, जनपदोर्ध्वस, आचार, रसायन, अष्टांग योग, सदवृत्त

९.२. प्राथमिक उपचार: शक, विष सेवन, नाक, कान, आँखा, बाह्य वस्तु निष्कासन, चोटपटक, रक्तस्राव, दग्ध, Frost bite, Altitude sickness; बौलाहा जनावर सर्प र किराहरुको टोकाई एवं व्यवस्थापन

१०. निदान चिकित्सा

१०.१. षट्क्रीयाकाल, आम चिकित्सा, पञ्चनिदान, पूर्वकर्म, पञ्चकर्म, बाजीकरण, रसायन सम्बन्धी ज्ञान

१०.२. ज्वर, अम्लपित्त, अतिसार, प्रवाहिका, ग्रहणी, अर्श, अग्निमान्द्य, कृमी, पाण्डु, कामला, राजयक्ष्मा, रक्तपित्त, कास, श्वास, हिकका, स्वरभेद, छर्दि, मूर्छा, आमवात, सन्धिवात, वातरक्त, शूल, गुल्म, मूत्रकृच्छ्र, मूत्राघात, मूत्राशमरी, अष्टोदर, शोथ, कुष्ठ, शीतपित्त, उदरद, कोठ, विसर्प हरुको ज्ञान

१०.३. आत्ययिक चिकित्सा व्यवस्था ज्ञान, Status Asthmatic, Coma, Shock, Haemorrhage, Hyperpyrexia, Hypothermia, मूत्रावरोध, Dehydration.

प्रथम पत्रको प्रश्नसंख्या तालिका

प्रथम पत्रबाट यथासम्भव निम्नानुसार प्रश्नहरु सोधिनेछ।

भाग	खण्ड	विषयवस्तु	परीक्षा प्राणाली	अङ्कभार	प्रश्नसंख्या×अङ्क
I	A	सामान्यज्ञान	वस्तुगत बहुवैकल्पिक प्रश्न	२०	१०प्रश्न×२अङ्क = २०अङ्क
	B	सार्वजनिक व्यवस्थापन		२०	१०प्रश्न×२अङ्क = २०अङ्क
II		सेवा सम्बन्धी ज्ञान		६०	३०प्रश्न×२अङ्क = ६०अङ्क

प्रथम पत्रको भाग (Part II) सेवा सम्बन्धी ज्ञान विषयका एकाईबाट यथासम्भव निम्नानुसार प्रश्नहरु सोधिनेछ।

एकाई	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
वस्तुगत प्रश्नसंख्या	४	३	५	३	४	३	२	२	२	२

प्रदेश लोक सेवा आयोग, कर्णाली प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवा र स्थानीय सेवाको स्वास्थ्य सेवा, आयुर्वेद समूह, सहायकस्तर पाँचौं तह, कविराज पदको खुला, अन्तर तह
र आन्तरिक अन्तर समूह प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र (Paper II): प्राविधिक विषय

खण्ड-क

४० अङ्क

१. मौलिक सिद्धान्त

- १.१. आयुर्वेद अवतरण, संहिताकाल, बौद्धकाल, मल्लकाल
- १.२. नेपालमा आयुर्वेदको विकासक्रम
- १.३. पुरुष, प्रकृति, पंचमहाभूत पर्दाथहरूको ज्ञान
- १.४. शारीरिक दोष (भेद, स्थान, गुण, कर्म, क्षयवृद्धिको ज्ञान) त्रिगुण, धातु, उपधातुको ज्ञान

२. शरीर रचना तथा क्रिया विज्ञान

- २.१. शरीर रचना र क्रियागत ज्ञान, अस्थिपञ्जर, मांशपेशी, श्वासप्रश्वास, पाचन, रक्तसञ्चार, उत्सर्जन, प्रजनन प्रणाली, अन्तःस्रावी ग्रन्थी, सन्धि, नाडी प्रणालीहरूको ज्ञान।
- २.२. ओज, मल, मर्म, सिरा, धमनी, आशय, कोष्ठ, त्वचा, स्नायु, स्रोत र कोषहरूको ज्ञान

३. द्रव्यगुण विज्ञान

- ३.१. परिभाषा, प्रयोजन, पदार्थ, रस, गुण, वीर्य, विपाक, प्रभाव, पञ्चभौतिक विशेषता, औषधिको संग्रह, संरक्षणको ज्ञान, कर्महरूको ज्ञान।
- ३.२. पारिभाषिक शब्दहरू, संस्थानिक कर्म, गण घटक, आधुनिक औषधि विज्ञानको सामान्य ज्ञान
- ३.३. निम्न द्रव्यहरूको रस, गुण, वीर्य, विपाक, प्रभाव, प्रयोज्य अंग र आमयीक प्रयोगको ज्ञान:
अपामार्ग, अर्जुन, अशोक, अश्वगन्धा, अतिविषा, अश्वत्थ, अस्थिसंहारी, अर्क, अहिफेन, आमलकी, आर्द्रक, आरग्वध, इसवगोल, उशीर, उदुम्बर, एरण्ड, एलाद्वय, कण्टकारी, कटुफल, कम्पिल्लक, कटुकी, कपिकच्छु, काँचनार, किराततिक्त, कुटज, कुमारी, कुष्ठ, कुपिलु, करवीर, कुलत्थ, कुष्माण्ड, कासमर्द, गुञ्जा, धत्तुर, भल्लातक, बर, वत्सनाभ, सर्पगन्धा, खदिर, गुग्गुलु, गुडूची, गोक्षुर, चक्रमर्द, चित्रक, जातिफल, जीरक, तालिसपत्र, तुलसी, दारुहरिद्रा, द्रोणपुष्पी, धातकी, निम्ब, पलाश, पारिजात, पाषाणभेद, पिप्पली, पुनर्नवा, बाकुची, बिल्व, बिभितक, भृंगराज, भूम्यामलकी, मंजिष्ठा, मरिच, मण्डुकपर्णी, मुस्तक, यवानी, यष्टिमधु, रसोन, रास्ना, रुद्राक्ष, रोहितक, वचा, वरुण, वासक, विडंग, विदारीकन्द, शटी, शतावरी, शिग्रु, शिरीष, श्योनाक, शाल्मली, सप्तपर्ण, हरिद्रा, हरितकी, त्रिवृत्त, जटामासी, चन्द्रशूर, जाती, तिल, देवदारु, दूर्वा, द्राक्षा, धान्यक, बला, बबूल, बर्बरी, बृहती, मुशली, मेथिका, लज्जालु, वट, शुण्ठी, सारिवा, दमनक (तितेपाती), सतुवा, पदमचाल, पाँचऔंले, केशर, मुसली, सुगन्धवाल, यार्शागुम्बा, बायोजडी, घोडमर्चा र गन्नाइनो

४. रस शास्त्र तथा भैषज्य कल्पना

- ४.१. परिभाषा प्रकरण, खनिज, महारस, रस, उपरस, रत्न, उपरत्न, धातु, उपधातु, सुधावर्ग, विष, उपविषहरूको शोधन सम्बन्धी ज्ञान
- ४.२. औषधि कल्पना, पंचविध कषाय कल्पना, चूर्ण, वटी, अवलेह, आसव, अरिष्ट, तैल, घृत, मलहम आदिको कुशल निर्माण प्रकृया, प्रयोग, मात्रा, प्रयोग अवधिको ज्ञान
- ४.३. आयुर्वेद औषधिहरूको शास्त्रिय गुणस्तर जाँच विधि

खण्ड-ख

६० अङ्क

५. सामुदायिक चिकित्सा

- ५.१. स्वास्थ्य परिभाषा, स्वास्थ्य शिक्षा, प्राथमिक स्वास्थ्य, वातावरणीय स्वास्थ्य, खोप, परिवार नियोजन, मानस स्वास्थ्य, दुर्व्यसन, जल, फोहरमैला, Vital Statistics, जनसंख्या अध्ययन, पोषण, Carbohydrate, Protein, Fat, Vitamin, खनिज, लवण, कुपोषणजन्य, व्याधिहरू

- ५.२. निम्न सरुवा रोगहरुको परिचय, संक्रमण, लक्षण र उपचार व्यवस्था:
- ५.३. विफर (Smallpox), ठेउला (Chickenpox), दादुरा (Measles), हाँडे/कर्णमूलशोथ (Mumps), भ्यागुते रोग (Diphtheria), धनुष्टकार (Tetanus), लहरेखोकी (Whooping Cough), पोलियो/अङ्गघात (Poliomyelitis), सन्निपात ज्वर (Typhoid), मण्तिष्क ज्वर (Meningitis), क्षयरोग/राजयक्ष्मा (Tuberculosis), कुष्ठरोग (Leprosy), यकृतशोथ (Hepatitis), विषमज्वर (Malaria), आउँ (Amoebiasis), कालाज्वर (Kalaazar), क्षीपद (Filaria), दाद/दद्रु (Ringworm), गण्डुस्पदक्रिमी (Roundworm), स्फितक्रिमी (Tapeworm), चूर्ना (Pinworm), अङ्गुसे जुका (Hookworm), हैजा (Cholera), अतिसार (Diarrhoea), अलर्कविष (Rabies), लुतो/पामा (Scabies)
- ५.४. राष्ट्रिय स्वास्थ्य कार्यक्रममा आयुर्वेदको भुमिका
- ५.५. आयुर्वेद सूचना प्राणाली, आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम र सूचांक
६. शल्य
 - ६.१. यन्त्र, शस्त्र, व्रणशोफ, विद्रधि, सद्योव्रण, अष्टविधशस्त्र कर्म, रक्तावसेचन, क्षारकर्म, अग्निकर्म, दग्ध, अर्श, भगन्दर, दुष्टव्रण, परिकर्तिका, मूत्राशमरी, वाताष्ठीला, भग्न, वृद्धि, रक्तस्राव, शूल (Acute Abdomen) हरुका कारण, लक्षण, उपद्रव, चिकित्सा, बन्धन, Catheter, डूस (Douch), Ryle's Tube को ज्ञान
 - ६.२. शल्यमा प्रयोग हुने यन्त्र शस्त्रहरु एवं तिनिहरुको निर्जीवीकरण (Sterilization) विधिको ज्ञान
७. शालाक्य
 - ७.१. नासारोग, शिरोरोग, मुखरोग, कर्णगतरोग, नेत्रगतरोगहरुको संख्या, लक्षण एवं सामान्य चिकित्सा
८. कौमारभृत्य स्त्री तथा प्रसूति रोग
 - ८.१. स्त्रीरोग परिभाषा, ऋतु सम्बन्धी विकार, श्वेतप्रदर, योनिव्यापद, गर्भाशयभ्रंस, वन्ध्यत्व, स्तनविद्रधि, गर्भ, गर्भिणी व्यवस्था, गर्भव्यापद, गर्भिणी व्याधिहरु, प्रसव विज्ञान, प्रसवव्यापद, सूतिकाकाल, मातृशिशु कल्याणबारे ज्ञान
 - ८.२. नवजात शिशु परिचर्या, स्तन्य प्रकरण, आहार, वृद्धिविकास, खोप, कुपोषणजन्य व्याधि, नाभीतुण्डी, नाभीपाक, दन्तोद्रेदकालीन व्याधि, बालातिसार, क्षीरालसक, गुदपाक, गुदभ्रंस, कुकुणक, पारिगर्भिक, प्रतिश्याय, श्वास, कास, कामला, मुखपाक, कृमि, शैशवीय पक्षाघातहरुको निदान, लक्षण, सामान्य चिकित्सा, बालग्रहबारे ज्ञान
९. स्वस्थवृत्त तथा प्राथमिक उपचार
 - ९.१. स्वस्थवृत्त ज्ञान: दिनचर्या, धारणीय, अधारणीय वेग, भोजन, हिताहिताहार, पर्यावरण, त्रिविध उपस्तम्भ, ऋतुचर्या, जनपदोद्ध्वंस, आचार, रसायन, अष्टांग योग, सद्वृत्त
 - ९.२. प्राथमिक उपचार: शक, विष सेवन, नाक, कान, आँखा, बाह्य वस्तु निष्कासन, चोटपटक, रक्तस्राव, दग्ध, Frost bite, Altitude sickness; बौलाहा जनावर सर्प र किराहरुको टोकाई एवं व्यवस्थापन
१०. निदान चिकित्सा
 - १०.१. षट्क्रीयाकाल, आम चिकित्सा, पञ्चनिदान, पूर्वकर्म, पञ्चकर्म, बाजीकरण, रसायन सम्बन्धी ज्ञान
 - १०.२. ज्वर, अम्लपित्त, अतिसार, प्रवाहिका, ग्रहणी, अर्श, अग्निमान्द्य, कृमी, पाण्डु, कामला, राजयक्ष्मा, रक्तपित्त, कास, श्वास, हिक्का, स्वरभेद, छर्दि, मूर्छा, आमवात, सन्धिवात, वातरक्त, शूल, गुल्म, मूत्रकृच्छ्र, मूत्राघात, मूत्राशमरी, अष्टोदर, शोथ, कुष्ठ, शीतपित्त, उदर, कोठ, विसर्प हरुको ज्ञान
 - १०.३. आत्ययिक चिकित्सा व्यवस्था ज्ञान, Status Asthmatic, Coma, Shock, Haemorrhage, Hyperpyrexia, Hypothermia, मूत्रावरोध, Dehydration.
११. नीति तथा कानूनी व्यवस्था
 - ११.१. राष्ट्रिय स्वास्थ्य नीति, २०७६
 - ११.२. कर्णाली प्रदेशको स्वास्थ्य नीति, २०७६
 - ११.३. आयुर्वेद चिकित्सा परिषद् ऐन, २०४५

- ११.४. कर्णाली प्रदेश निजामती सेवा ऐन, २०८० र नियमावली, २०८० तथा स्थानीय सेवा (गठन तथा सञ्चालन) ऐन, २०८१ र नियमावली, २०८१ (आचरण, विदा, सजाय, सरुवा, बढुवा र अध्ययन सम्बन्धी व्यवस्था)
- ११.५. कर्णाली प्रदेश स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७८ र नियमावली, २०८०
- ११.६. कर्णाली प्रदेशको चालु आवधिक योजनामा स्वास्थ्य सम्बन्धी व्यवस्था
- ११.७. भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ (परिच्छेद २) सम्बन्धी जानकारी

द्वितीय पत्रको प्रश्नसंख्या तालिका

द्वितीय पत्रको एकाईहरूबाट यथासम्भव निम्नानुसार विषयगत प्रश्नहरू सोधिनेछ।

खण्ड	क				ख						
एकाई	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
छोटो प्रश्न	१	१	१	१	१	१	१	१	१	२	१
लामो प्रश्न	१		१		१			१			

२. कम्प्युटर सीप परीक्षण (Computer Skill Test)

विषय: कम्प्युटर सीप परीक्षण (Computer Skill Test)

विषय	पूर्णाङ्क	विषयवस्तु शीर्षक	अङ्क	समय
कम्प्युटर सीप परीक्षण (Computer Skill Test)	१०	Nepali Typing	२ अङ्क	५ मिनेट
		English Typing	२ अङ्क	५ मिनेट
		Ms word	२ अङ्क	१० मिनेट
		Electronic Spreadsheet	२ अङ्क	
		Presentation System	१ अङ्क	
		Windows basic, Email and Internet	१ अङ्क	
जम्मा			१० अङ्क	२० मिनेट

Contents

1. Ms word

(0.5×2=1 Marks and 1×1=1 Mark)

- Creating, saving and opening documents
- Typing in Nepali and English
- Text formatting (Font, Size, Color, Underline, Italic, Bold, etc.) and paragraph formatting (alignment, indentation, spacing)
- Inserting Header, Footer, Page Number, Table, Pictures, Shapes, Hyperlink, Bookmark, Text Box and Symbol
- Page Formatting
- Security Techniques of Document
- Mail merge

2. Electronic Spreadsheet

(0.5×2=1 Marks and 1×1=1 Mark)

- Organization of Electronic Spreadsheet applications (Cells, Rows, Columns, Worksheet, Workbook and Workspace)
- Creating, Opening and Saving Work Book
- Editing, Copying, Moving, Deleting Cell Contents
- Formatting Cells (Font, Border, Pattern, Alignment, Number, Protection, Margins and text wrap)
- Formatting Rows, Column and Sheets
- Using Formula with Relative and Absolute Cell Reference
- Using Basic Functions (SUM, MAX, MIN, AVERAGE)

3. Presentation System

(0.5×2=1 Marks)

- Introduction to presentation application
- Creating, Opening & Saving Slides
- Formatting Slides, Slide design, Inserting header & footer
- Slide Show, hyper link
- Animation
- Inserting Built-in picture, Picture, Table, Chart, Graphs, and Organization Chart etc.

4. Windows basic, Email and Internet

(0.5×2=1 Marks)

- Introduction to Graphical User Interface
- Starting and shutting down Windows
- Basic Windows elements: Desktop, Taskbar, My Computer, Recycle Bin etc.
- Concept of file, folder, menu, toolbar
- Searching files and folders
- Internet browsing & searching content in the web
- Creating Email ID, Using email and mail client tools

अंग्रेजी र नेपाली Typing Skill Test को लागि निर्देशन

१. नेपाली typing skill test को लागि १५० शब्दको एउटा text दिइनेछ र देहाय अनुसार अङ्क प्रदान गरिनेछ।

शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट (Correct words/minute)	पाउने अङ्क
४ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	० अङ्क
४ वा सो भन्दा बढी र ७ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	०.२५ अङ्क
७ वा सो भन्दा बढी र १० भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	०.५० अङ्क
१० वा सो भन्दा बढी र १३ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	०.७५ अङ्क
१३ वा सो भन्दा बढी र १६ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.०० अङ्क
१६ वा सो भन्दा बढी र १९ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.२५ अङ्क
१९ वा सो भन्दा बढी र २२ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.५० अङ्क
२२ वा सो भन्दा बढी र २५ भन्दा कम शुद्धशब्द प्रतिमिनेट वापत	१.७५ अङ्क
२५ वा सो भन्दा बढी शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	२.०० अङ्क

२. English typing skill test को लागि २०० शब्दको एउटा text दिइनेछ र देहायअनुसार अङ्क प्रदान गरिनेछ।

शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट (Correct words/minute)	पाउने अङ्क
४ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	० अङ्क
४ वा सो भन्दा बढी र ८ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	०.२५ अङ्क
८ वा सो भन्दा बढी र १२ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	०.५० अङ्क
१२ वा सो भन्दा बढी र १६ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	०.७५ अङ्क
१६ वा सो भन्दा बढी र २० भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.०० अङ्क
२० वा सो भन्दा बढी र २४ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.२५ अङ्क
२४ वा सो भन्दा बढी र २८ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.५० अङ्क
२८ वा सो भन्दा बढी र ३२ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.७५ अङ्क
३२ वा सो भन्दा बढी शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	२.०० अङ्क

३. नेपालीमा दिइएको text लाई अनिवार्य रूपमा युनिकोड (रोमानाइज्ड वा ट्रेडिसनल) मा टाइप गर्नुपर्नेछ।

४. अंग्रेजी र नेपाली typing मा दिइएको text लाई आधारमानी टाइप गरेको text सँग भिडाई परीक्षण गरिनेछ। दिइएको अंग्रेजी वा नेपाली text मा उल्लेखित स्थान बमोजिम परीक्षार्थीहरूले आफ्नो text मा punctuation टाइप नगरेको पाइएमा त्यसको शब्दमा गणना गरिनेछैन। तत्पश्चात, निम्न formula प्रयोग गरी शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट (correct words/minute) निकालिनेछ।

Formula: शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट (correct words/minute) =
$$\frac{(\text{Total words typed} - \text{Wrong words})}{5}$$